

گوشه نشین بود. از پذیرفتن مسئولیت ریاست گریزان بود و تا پایان زندگی نیز از نوشتن رساله فتوایی خودداری کرد. جمعی از فقهای فاضل از محضرش بهره می بردند و بسیار گرامی اش می داشتند. وی در تهران در گذشت. از آثار اوست: حاشیه بر شرح منظومه سبزواری، حاشیه بر شرح اشارات ابوعلی، حاشیه بر مکاسب شیخ انصاری، شرح عروة الوثقی، کتاب الصلوة (تقریرات میرزای نایینی).

ماخذ: آقا بزرگ، طبقات اعلام الشیعة، قرن ۴، ۲۶۷/۱ - ۲۶۸؛ سازمان اوقاف، «مختصری از شرح احوال و آثار استاد محمد تقی آملی»، معارف اسلامی، س ۱، شه ۲، اسفند ۱۳۴۵، ص ۵۲؛ مطهری، مرتضی، خدمات مقابل اسلام و ایران، تهران، ۱۳۵۴، ۶۱۸/۲. محمدعلی مولوی

آملی، عزالدین بن جعفر بن شمس الدین، از علمای مازندران در سده ۱۰ ق/۱۶ م. وی از معاصران و همدرسان محقق کرکی (د ۹۴۰ ق/۱۵۳۳ م) و ابراهیم بن سلیمان قطیفی (د پس از ۹۴۵ ق/۱۵۳۸ م) بوده است و هر سه تن از درس علی بن هلال جزایری، از شیوخ اجازات سده ۹، ۱۰ ق، بهره برده اند. آملی در ساری در گذشت و آرامگاه وی در بیرون آن شهر زیارتگاه است. از آثار عزالدین آملی این کتابها یاد شده است: ۱. حسیه در اصول دین و فروع عبادی آن به فارسی که آن را برای تاج الدین آقا حسن وزیر مازندران نوشته است؛ ۲. ترجمه شرح نهج البلاغه تألیف ابن میثم بحرینی (د ۶۷۹ ق/۱۲۸۰ م) که آن را در ۹۴۴ ق/۱۵۳۷ م به پایان رسانیده است. نسخه هایی خطی از نیمه اول این کتاب در کتابخانه های آستان قدس رضوی و سپهسالار (سابق) موجود است؛ ۳. شرح یک رباعی از شهاب الدین عمر سهروردی (ز ۶۳۲ ق/۱۲۳۴ م) که چاپ شده است؛ ۴. لعمه در نکاح دائم و متعه به فارسی که در ۴ باب است و نسخه های خطی از آن در کتابخانه مرکزی و ملی ملک موجود است. ملا میر قاری گیلانی آن را به عربی ترجمه کرده و در کتاب زبده الحقایق که در ۱۰۰۰ ق/۱۵۹۱ م نوشته، گنجاینده است.

ماخذ: آستان قدس، فهرست، ۲۵/۱؛ آقا بزرگ، الذریعة، ۲۲۲/۱ - ۲۲۳، ۲۱۳/۲، ۲۰۷، ۴۷۸/۹، ۲۵/۱۲، ۱۳۵/۱۴، ۳۵۳/۱۸؛ آملی اصفهانی، عبدالله، ریاض العلماء به کوشش محمود مرعشی و احمد حسینی، قم، ۱۴۰۱ ق، ۳۱۲/۳؛ سپهسالار، خطی، ۵۷/۲؛ کحاله، عمر رضا، معجم المؤلفین، بیروت، ۲۷۹/۶؛ مدرس، محمد علی، ریحانة الادب، تبریز، ۱۳۲۶، ش، ۶۴/۱.

آملی، عزالدین یا شمس الدین محمد بن محمود بن محمد بن علی بن یوسف الکاکیانی الخورانی الانزانی (د ۷۵۳ ق/۱۳۵۲ م)، دانشمند و نویسنده بزرگ شیعی مذهب (آقابزرگ، الذریعة، ۲۴۰/۱۷، به نقل از کاشف المعانی به خط آملی). قاضی نورالله شوشتری (۲۱۳/۲ - ۲۱۶) تشیع وی را به ادله گوناگون ثابت کرده است. از سرگذشت او چندان اطلاعی در دست نیست، حتی درباره تاریخ وفاتش اختلاف است (جنید، ۴۵۱؛ هفتصد و پنجاه و...؛ بهدادی،

درباره وجوب و وحدت وجود. رکن سوم، در ظهور و کثرت وجود؛ ۲۳. نقد النقود فی معرفة الوجود که منتخبی است از رساله الوجود و در ۳ اصل نوشته شده است. این کتاب همراه با جامع الاسرار (شماره ۶) در ۱۳۴۷ ش در تهران به چاپ رسیده است؛ ۲۴. الأصول و الأركان فی تهذیب الاصحاب و الاخوان که مشتمل است بر اصول و فروع پنجگانه و هر یک دایر بر سه مرتبه شریعت و طریقت و حقیقت؛ ۲۵. تعیین الأقطاب و الأوتاد؛ ۲۶. المحيط الاعظم فی تأویل کتاب الله العزیز المحکم؛ کتابی است که بر اساس حدیث «إِنَّ لِلْقُرْآنِ ظَهْرًا وَ بَطْنًا وَ لِبَطْنِهِ بَطْنًا إِلَى سَبْعَةِ أَبْطُنٍ» نوشته شده است. آملی این کتاب را در مقابل تفسیر بحر الحقایق و منبع الدقایق شیخ نجم الدین رازی تألیف کرده است و در اهمیت آن می گوید نسبت این کتاب به من همانند نسبت فصوص الحکم است به ابن عربی. نسخه خطی آن در کتابخانه آیت الله مرعشی در قم موجود است؛ ۲۷. المسائل الأملیة. نسخه خطی آن در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران موجود است؛ ۲۸. منتخبات انوار الشریعة، نسخه های خطی آن در کتابخانه های دانشکده ادبیات مشهد، مرکزی تهران و مرعشی قم وجود دارد؛ ۲۹. منتقى المعاد فی مرتقى العباد که گزیده ای است از المعاد؛ ۳۰. نص التصوص که کتابی است مفصل در شرح فصوص الحکم ابن عربی. آملی این کتاب را به سلطان احمد بهادر خان از سلاطین جلایری اهدا کرده و در ۷۸۲ ق/۱۳۸۰ م در بغداد از نوشتن آن فارغ شده است. این کتاب به کوشش کرین و عثمان یحیی در ۱۳۵۲ ش در تهران به چاپ رسیده است؛ ۳۱. نهاية التوحید فی بدایة التجرید که گزیده ای است از جامع الاسرار.

ماخذ: آقا بزرگ، الذریعة، ۷۲/۲، ۷۳، ۲۸/۵، ۳۹، ۶۱/۱۰، ۳۲۶/۱۵، ۳۲۷/۱۸، ۱۶۱/۲۰، ۱۶۲، ۲۸۰/۲۲، ۲۸۱؛ آملی، حیدر، اسرار الشیعه و اطوار الطریقة و انوار الحقیقة، به کوشش محمد خواجوی، تهران، ۱۳۶۲، ش، مقدمه؛ همو، جامع الاسرار و منبع الانوار، به کوشش هانزی کرین و عثمان اسماعیل یحیی، تهران، ۱۳۴۷، ش، مقدمه؛ ادبیات تهران، خطی، صص ۲۰۴، ۲۰۵؛ آملی، عبدالله، ریاض العلماء، قم، ۱۴۰۱ ق، صص ۲۱۸ - ۲۲۵؛ امین، محسن، اعیان الشیعة، بیروت، ۱۹۸۳، م، ۲۷۱/۶ - ۲۷۲؛ خواتساری، محمدباقر، روضات الجنات، بیروت، صص ۳۷۷ - ۳۸۰؛ رشت و همدان، خطی، ص ۱۳۰۲؛ سپهسالار، خطی، ۶۱۴، ۷۲۷/۵؛ شورا، خطی، ۱۹ (۱/۱) - ۲۴۹/۱، ۹، ۶۲۷/۱ (۲)، ۶۲۸، ۱۶۲/۱۰، ۹۲۸، ۱۶/۱۶، ۳۲۰/۱۶؛ فیضیه، خطی، ۱۲/۲؛ مرعشی، خطی، ۱/۱ - ۳۴۰/۳، ۳۴۷، ۷۲۴/۲، مرکزی، خطی، ۱۵/۱۸، ۲۵۹، ۶۲۹؛ مشکوة، خطی، ۳/۳ - ۳۲۷، ۳۲۷/۵ - ۱۳۹۶، ۳۰۱۷ - ۳۰۱۵؛ مشهد، ۲، خطی، ۱۶۰/۲؛ مشهد، ۴، خطی، ص ۲۲۹؛ ملک، خطی، صص ۷۷۵، ۶۰۲؛ ملی، خطی، ۲۲/۷ - ۳۳، ۲۲۰؛ نوربخش، فهرست خطی، ص ۱۳۱؛ همدان، خطی، صص ۸۲، ۸۳.

آملی، شیخ محمد تقی (۱۳۰۴ - ۱۳۹۱ ق/۱۸۸۷ - ۱۹۷۱ م)، فقیه امامی، فرزند مولا محمد آملی، در تهران زاده شد و مقدمات علوم را نزد پدر آموخت. پس از آن نزد عالمان دیگری مانند شیخ عبدالنقی نوری و میرزا حسن کرمانشاهی درس خواند. در ۱۳۴۰ ق به نجف اشرف رفت و تا ۱۳۵۳ ق از محضر استادانی چون میرزای نایینی، و آقا ضیاء عراقی (اراکلی) و آقا سید ابوالحسن اصفهانی بهره یافت. سپس به تهران بازگشت و به تصنیف و تدریس مشغول شد. آملی فقهی